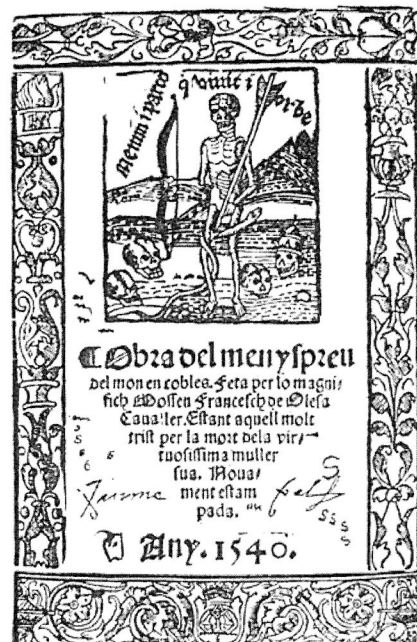

Libro del Arte de las Comadres. Cansoles. Mallorca. 1541.

Portada impresa per Cansoles l'any 1576.

Obra del menyspreu del mon en cobles. Mallorca. 1540.

Text: Laura Acedo

PALMA La tesi sobre els gravats, en especial entorn de la impremta Guasp, la més destacada històricament a l'illa, féu que la doctora i professora de la Universitat de les Illes Balears Miquela Forteza Oliver hi descobrís un parell d'obraders més antics que el que fou objecte del seu estudi. "Per a la tesi, vaig haver de catalogar les matris xilogràfiques que es conservaven a l'illa i vaig trobar imatges més antigues que la mateixa impremta Guasp", assegurà la doctora.

Els fundadors de la primera impremta mallorquina, en funcionament entre 1485 i 1490, foren Nicolau Calafat i Bartomeu Caldentey. Ara bé, aquesta no incorporava il·lustracions a les seves edicions.

Cinquanta anys després que la primera fos tancada, per la qual cosa Mallorca quedà orfena d'edicions pròpies durant mig segle, l'impressor Hernando Cansoles i Villaroel hi arribà i n'instal·là la segona. És aleshores quan es troben volums ricament ornamentats amb gravats.

La història d'aquest segon obrador, com també les característiques dels documents que se n'han

Pioners en la il·lustració

Mallorca hagué d'esperar Hernando Cansoles, qui va instal·lar la segona impremta de l'illa, per trobar edicions ricament ornamentades amb gravats

La tesi de Miquela Forteza féu que descobrís les primeres impremtes de l'illa

Sembla que les primeres làmines que Cansoles dugué a Mallorca venien de Palència

recuperat, protagonitzen l'article *El gravat en els llibres mallorquins del segle XVI*, escrit per Miquela Forteza Oliver i publicat en el Butlletí del 2008 de la Societat Arqueològica Lul·liana.

Il·lustracions comunes "Cansoles va venir de Palència, on sembla que va adquirir el tipus de lletra gòtica que apareix a la majoria de les seves impressions i part de l'utilatge d'impremta, in-

Libre de la Bena-venturada vinguda del Emperador y Rey Don Carlos en la sua ciutat de Mallorques. Arc del capítol catedralic.

closos els gravats", apuntà Forteza. A més, al professora destacà que "era normal que els impressors intercanviassin material amb altres obradors o el comprassin de segona mà. Per això hi ha edicions, tipus de lletra i gravats molt similars a diferents regions geogràfiques".

La impremta fundada per Cansoles va estar suposada-

Al segle XVI l'art del gravat estava supeditat a l'utilatge que tenia l'obrador

ment en funcionament fins al final del segle XVI. Les informacions que en tenim desapareixen al principi del segle XVII.

"Tan sols 14 obres impreses per Cansoles han arribat a nosaltres, encara que tenim notícies de tres més", apuntà Forteza. Això significa que

"la seva principal producció no eren els llibres, sinó l'edició de cartells, goigs o imatges", afegí. El darrer volum imprès que es conserva de Cansoles és *Real Crida i Edicte, sobre los grans abusos que feyan en lo present Regne de Mallorca* i data del 1580 (imatge central, a dalt).

En aquell temps l'art del gravat estava supeditat a l'utilatge de què disposava el taller. D'aquesta manera en els gravats que es conserven de Cansoles, trobam escuts amb àguiles imperials que també apareixen a portades de documents valencians i altres d'aragonesos. A més a més, com les il·lustracions, les lletres capitals també es repeteixen en papers impresos a diferents contrades. En són altres exemples "el basament format per un escut coronat amb el monograma 'AG' i el que està decorat amb busts inserits en rondelles als àngels i amb un monograma entre volutes vegetals al centre", explicà Forteza.